

Jarosław A. Sobkowiak, Krzysztof Filipowicz

Od Redakcji

Studia Theologica Varsaviensia 50/2, 11-15

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OD REDAKCJI

Oddajemy w ręce Czytelników najnowszy numer *Studia Theologica Varsaviensia*, poświęcony zagadnieniom ekumenizmu. Poprzedni numer STV, podejmujący zagadnienia nowej ewangelizacji, w jakiś sposób koresponduje z niniejszym, jeśli chodzi o sposób mówienia o Bogu i Jego ludzie, którym jest przecież cała ludzkość wszystkich czasów i kultur. Jeżeli ekumenizm coraz bardziej wpisuje się w charakter Kościoła, to chyba nie będzie przesadą, jeśli wszelkie inicjatywy i wysiłki zmierzające ku jedności, te w najwyższych i podstawowych wymiarach życia kościelnego, nazwiemy ewangelizacją, która tym samym ma szansę stać się czytelnym znakiem w coraz bardziej pluralistycznym i jednocześnie zatomizowanym świecie.

Zarówno nowa ewangelizacja, a jeszcze bardziej ekumenizm, nie mogłyby istnieć, gdyby nie przełomowy Sobór Watykański II, który uświadomił potrzebę dialogu z religiami i wszystkimi ludźmi dobrej woli. Aby mogła zaistnieć korzystna ku temu atmosfera, Kościół musiał podjąć na nowo próbę określenia siebie i swojej misji w świecie. Zwykło się mówić, że Vaticanum II był soborem eklezjologicznym i przyniósł nowe spojrzenie w tym względzie. Czy słusznie? Pomocą w tej refleksji będzie służyć artykuł ks. A. Choromańskiego, otwierający niejako ekumeniczną problematykę niniejszego numeru. Autor podkreśla z całą mocą, że był to niewątpliwie przełom w eklezjologii, gdy chodzi o wewnątrz kościelne spojrzenie jak i stosunek do świata i innych religii,

ale jednocześnie z całą mocą zostało przypomniane, że koncepcja Kościoła jako wspólnoty – *communio* wcale nie jest nowa. Sobór odwołał się w tym względzie do dorobku pierwszych wieków, a zwłaszcza myśli Ojców Kościoła. Analizując *Lumen Gentium*, Autor wykazuje, że ze świadomości eklezjologicznej nie usunięto też koncepcji późniejszej, która w Kościele widziała raczej ideał społeczności – *societas perfecta*. Zresztą, przypomina Autor, w eklezjologicznym dorobku znajdują się też i inne koncepcje jak chociażby koncepcja Mistycznego Ciała Chrystusa. Trudno powiedzieć, by sobór faworyzował jedną kosztem innych; spojrzenie na tajemnicę Kościoła na pewno oddaje pełniejszą prawdę o nim samym, gdyż ta, odwołując się do klasycznego już określenia H. U. von Balthasara, jest symfoniczna. Przełom wywołany przez Sobór Watykański II sprawił, że ekumenizm nie może być traktowany jako coś wyjątkowego i ekskluzywnego; wszyscy jesteśmy powołani do ekumenii i tę tezę prezentuje A. Skotnicka. Autorka konkretyzuje swą refleksję w oparciu o dorobek bł. Jana Pawła II, który – co wydaje się z obecnej perspektywy niemal truizmem – swą myślą, inicjatywami, a może przede wszystkim postawą, stanowi epokę w wymiarze ekumenicznym Kościoła. Mimo że impuls do uprawiania ekumenizmu jest odgórny, to, wykazuje Autorka, tak naprawdę jest on częścią zwyczajnego choć nie zawsze uświadomionego powołania chrześcijańskiego, od którego nie ma już dziś odwrotu i który ze względu na swój charakter mógłby zostać nazwany jako zwyczajna misja każdego chrześcijanina, a tym samym i Kościoła w świecie. Refleksję tę rozwija ks. J. Petrynowski. Powołanie do ekumenii, wykazuje Autor, wpisane jest po prostu w powszechne powołanie do świętości, a jego fundamentem jest formacja w rodzinie, która w ten sposób staje się Kościołem domowym w powszechnym, ekumenicznym wymiarze. Autor przypomina, że ten wymiar świętości rodziny znalazł swoje odbicie w dokumentach soborowych i nauczaniu bł. Jana Pawła II.

Po zarysowaniu fundamentalnych wymiarów ekumenizmu Kościoła posoborowego, będziemy mogli zapoznać się z jego egzemplifikacją. I tak, M. Spychalski ukazuje bardziej już konkretne dziedziny ekumenizmu na przykładzie nauczania o prawach człowieka kościołów kato-

lickiego i prawosławnego w reprezentatywnych osobach bł. Jana Pawła II i patriarchy Cyryla II. Prawosławna myśl ekumeniczna, mimo że dość wyrazista, nie jest zbyt dobrze znana. Zdaniem Autora ma szansę stać się pomocą a może nawet i uzupełnieniem pewnych, bardziej szczegółowych kwestii nauczania Kościoła. Kolejny artykuł, autorstwa ks. J. Budniaka, ukazuje już bardziej praktyczne oblicze ekumenizmu w polskich małżeństwach *mixtae religionis*, co pozwala nam lepiej poznać, na jakie trudności, ale i radości, napotykają rodziny, w których rzeczywistość ekumeniczna jest codziennością, gdy chodzi o realizację świętowania dnia Pańskiego. W kolejnym artykule ks. W. Hanc podejmuje jeden z bardziej ważkich problemów teologicznych, jaki legł już u zarania formowania się kościołów poreformacyjnych, a mianowicie ofiarniczy charakter Eucharystii. Optymizmem napawa fakt, że sposób pojmowania Eucharystii, który w minionych wiekach tak bardzo poróżnił chrześcijan, może wciąż w dużej mierze jednoczyć nawet przy dostrzeganiu istotnych różnic. Przy tej okazji warto uświadomić sobie, że wysiłki ekumeniczne nie są jedynie specyfiką Kościoła katolickiego; zaawansowane dialogi w tym względzie prowadzą prawosławni i anglikanie. Problematykę tę, w wymiarze sakramentalnym, przybliży ks. M. Spychalski. Autor nie unika, przez co artykuł ma szansę zainteresować nie tylko specjalistów, tematów trudnych, do których należy choćby niedawno wynikły problem święceń kobiet w Kościele anglikańskim. Tę część artykułów zamykają dwie sylwetki niezwykle postaci, których życie potwierdziło, że ekumenizm jest więcej niż możliwy, a w wyniku tego powinien stać się rzeczywistością. Życie i działalność tragiczne zmarłego prawosławnego księdza Aleksandra Mienia przybliża ks. M. Podhajski, a ks. J. Bujak zaznajamia nas z Paulem Wattsonem, którego nazywa – lektura artykułu dowodzi, że nie ma w tym żadnej emfazy – apostołem jedności Kościoła.

Kolejna część *Studia Theologica Varsaviensia* – Varia, wbrew swej nazwie jest organicznie złączona z głównym tematem bieżącego numeru. Ks. R. Czekalski przybliży Czytelnikom zagadnienie kulturowej kohabitacji na religijnej mapie współczesnej Europy. Wyznawcy chrześcijaństwa, islamu i judaizmu nie pierwszy raz muszą egzystować

w swoim najbliższym sąsiedztwie. Sytuacja ta rodzi, rzecz jasna, wiele problemów. Niezależnie od nich, trzeba przyznać, dzisiejsza wspólna egzystencja na skutek coraz szybciej zachodzących zjawisk, jest bezprecedensowa. Mimo rodzących się trudności, dowodzi Autor, „dzieci jednego Boga” muszą znaleźć zasadę, która umożliwiłaby w miarę optymalną egzystencję, jeżeli nie na płaszczyźnie religijnej, to przynajmniej kulturowej. Z dużym uznaniem spotka się zapewne artykuł ks. P. Borto o Maryjnym profilu Kościoła. Autor wykazuje, że Kościół katolicki, w którym tak mocno do głosu doszedł prymat papieski – stąd można mówić o Piotrowym wymiarze Kościoła – posiada jeszcze mocniejszy profil Maryjny. Oba wymiary rodzą konkretne implikacje dla Kościoła jako całości i poszczególnych wiernych i zostały wyrażone w nauczaniu papieży: bł. Jana Pawła II i Benedykta XVI. I wreszcie ostatni artykuł z bieżącego numeru, autorstwa ks. P. Kaczmarka, podejmuje jeden z trudniejszych wymiarów dialogu między religijnego, którego w jakimś sensie byliśmy świadkami, a mianowicie wysiłki (Autor mówi wręcz o zmaganiach), jakie były podejmowane na rzecz zrozumienia i pokoju przez papieża Benedykta XVI z islamem.

Recenzje w prezentowanym numerze STV dotyczą wyjątkowo różnorodnych pozycji. Jako pierwsze zamieszczamy te, które podejmują tematykę biblijną. I tak, ks. J. Kręcidło przybliży obszerną monografię ks. H. Witczyka, będącą wnikliwym studium poświęconym eklezjologii Janowej. D. Muszytowska omawia intrygująco zatytułowaną pozycję ks. K. Bardskiego: *Lektyka Salomona. Biblia – symbol – interpretacja*. Dzieło to zostało poświęcone noematyce biblijnej i zaznajamia czytelnika ze skarbcem komentarzy dawnego Kościoła. Kolejna recenzja, także autorstwa ks. J. Kręcidło, omawia anglojęzyczną pozycję ks. A. Kubisia przybliżającą sposób wykorzystania starotestamentalnych tekstów przez Autorów Nowego Przymierza i w tym przypadku jest to: *The Book of Zechariah in the Gospel of John*. Ósmy tom serii *Studia liturgiczne*, wydawanej przez Towarzystwo Naukowe KUL, poświęcone pogrzebowi chrześcijańskiemu, recenzuje ks. P. Waleńdzik. W numerze STV, poświęconym zagadnieniom eklezjologicznym, nie mogło zabraknąć tematycznej recenzji, która wyszła spod pióra ks. M. Tatara, a dotyczy

Eklezjalnych kształtów komunii autorstwa ks. M. Jagodzińskiego. Recenzowany wcześniej Autor, ks. M. Jagodziński, zamieścił własną recenzję, dotyczącą zbiorowego dzieła pt.: *Fenomen sumienia. Uniwersytet Jana Kochanowskiego*. Kolejna recenzja, napisana z typową dla jej Autora – o. J. Salija swadą, przybliżyła monografię ks. Krz. Witko, dotyczącą personalizmu chrześcijańskiego w wydaniu E. Mouniera. Recenzja A. Salamuchy pozwała nam zapoznać się z mało znanymi dziełami współczesnego Kościoła czeskiego. Autorka omawia dzieło Vojtěcha Novotného: *Maximální křesťanství: Adolf Kajpr SJ a list Katolík*. Ostatnia recenzja, ks. K. Kietlińskiego, przybliżyła dokument Papieskiej Rady *Iustitia et Pax: Powołanie lidera biznesu. Refleksja*. Zwieńczeniem tego działu pozostaje już tradycyjnie, choć wyjątkowo obszerna w tym numerze STV, *Kronika Wydziału Teologicznego UKSW* za okres styczeń – czerwiec 2012 r., którą sporządzili M. Madej i o. W. Kluj.

Jarosław A. Sobkowiak MIC, ks. Krzysztof Filipowicz